

ROKNA EPIGRAMMATIKA

EPIGRAMMI

Id-Dinja ta' Madwari

Ta' P. P. SAYDON

Id-dinja mhux kulhadd jagħrafha fi żmien wiehed. Ftit huma dawk li jagħarfuba f'żoghżithom; il-bieċa l-kbira jagħarfuba fi xjuħithom meta jkunu sa joborġu minnha; oħrajn ma jagħarfuba qatt. Jien domt ma għaraftha. F'żgħożiti kont nahseb li d-dinja kienet bħal gnien sabih imhawwel b'sigar u ward mill-isbah, imsoqqi b'nixxighat ta' ilma ġieri, imhenni bil-ghana helu tal-ghasafar; kont nahseb li l-bnedmin kollha huma marbutin qalb wahda jhobbu l-xulxin bħalhom infushom; mibegħda u ghira u dak kollu li jista' jifred u jholl il-ghaqda tal-imhabba ma kontx naf x'inhu; minn għaliya dak li ma kontx inboss jien f'qalbi anqas ma kien ibossu haddiehor. U f'dal-qerq helu għaddejt bieċa kbira minn haġti, inhobb il-kulhadd nidhak ma' kulhadd. Imma fl-aħħar id-dinja nebbhitni bil-qerq tal-hajja u dewwqitni l-imrar tagħha. Il-ward tbiddel f'xewk li jniggeż u jgħraf, l-ghasafar helwin saru dbejjeb horox, l-ilma safi sar imdardar u msemmem; il-bnedmin ma bqajtx narahom marbutin bir-rabta tal-imhabba, imma mahlulun u unxenqin wiehed minn demm l-iehor. Id-dinja wrietni xinhi, u jien bghadtha u hrabtha. Il-ghira, il-mibegħda, ix-xeħħa, ir-regħba, l-kburija, l-gideb u l-qerq kollu tad-dinja ma għandu l-ebda rokna f'qalbi. Jien u d-dinja żewġ għedewwa tal-mewt. Emmint-ha u haqritni, u issa, maqtuġh minnha, inhoss f'qalbi hena li qatt ma hassejtu meta kont ngħix fiha.

Dawn l-epigrammi huma l-karba ta' qalb muġuġha, ta' qalb li ħabbet u ma kenitx maħbuba. Bihom ma ridt nolqot il-ħadd. Lil kulhadd nahfer. Imma bħalma poeti kbar fissru l-hass ta' qalbhom f'versi, bekk jien irrid nuri f'dawn l-erba' versi dak li nhoss f'qalbi fil-ghabex tal-hajja.

HBIEB QARRIEQA

Jidher minn barra l-wieċ hlewwa u sbuħija,
u taħbi l-qalb il-qerq u l-ħmieġ ġo fiha.

L-ewwel jien, imbagħad hija u hatni miegħu,
ħabib, fil-bżonn nixtrih, bla bżonn, inbiġħu.

Għaraft id-demi meta għamiltha mal-ħbieb,

l-imhabba tgħallimtha mill-qtates u l-klieb.

Gid biss ghamilt, deni raddewli,
f'tahtilhom qalbi, snienhom urewli.

Hobb 'il ghajrek bhalek innifsek,
tghid il-ligi nisranija;
hobb fuq kollox lilek innifsek,
ighidu n-nies li d-dinja fiha.

Deh'b tistajjlu r-ram u l-injam imdieheb,
bhalhom taħsbu d-deh'b jekk magħhom jissieheb.

LIL WIEHED KBURI

Tkabbart, habib, ma sar jseghek imkien,
tiċċekken, tibzaghx, min-nies jew miż-żmien.

'Il-kullhadd żgħir tara, inti biss kbir;
ghajb ghalik, jahasra, tghix qalb il-hmir.

'Il kullhadd sibt artab għal snienek.
ghadma wahda sibt li taqqbitlek lsienek.

Drittijiet ghalik huma biss kburija,
u kelma fiergha d-dmir, ġid u tjubija.

Fuq kullhadd tintrefa', kollox ghalik;
Alla le; ix-Xitan ġiehu jagħtik.

Ghad-dritt tiġġieled għax tghid li jmiss lilek,
u dmirek tinsieb kull meta jaqbillek.

'Il kullhadd b'saqajk tirfes u tishaq,
imma 'l min oghla minnek qatt ma tilhaq.

Tnejn biss qalu li huma bla dnuh, Kristu u l-Fariżew;
lil min tixbah int li minn għalik bla ktiġja tassew?

Taghmelx kemm tiflah, għax tiflah kemm tiflah,
hemm min jiflah għalik u fl-aħħar jirbah.

Għolejt u tkabbart għax ix-xorti għenitek,
mhux għax jisthoqqlok b'għerfek jew b'hilitek.

LIL DAWK TA' ZEWĠT UĠUH

Bil-kliem il-gherf iġhidu li jridu jgħollu,
b'għamilhom ir-rabta ta' bejnietna jgħollu.

Čahda u tbatija nġhallmu l-poplu f'wiċċu,
ġid u tgawdija għalina biss infittxu.

Jaqblu f'li iġhidu, ma jaqblux f'li jaħsbu
qalbhom jaħbu xhin għal-jaqgħat jintasbu.

Għajnejk lejn l-art, ħadt ta' qaddis il-qagħda,
taħseb f'Alla... jew f'min sa tiġdem għada?

Emmen li jgħidlek, ta tagħmelx li jagħmel,
kliemu qdusija u f'qalbu 'l ħadd ma jaħmel.

Nefha riħ u boss kull ma tgħid u tghallem,
aġħmel l-ewwel, imbagħhad mur u tkellem.

LIL MIN IHOBB IL-FLUS

Xejn mhu tieghek milli għandek.
għax kull ma għandek ġejj mis-serq;
kollox rodd, mhux elf u tlieta,
għaliex m'Alla ma hemmx qerq.

Hawwad, bixel, ghawweg, qarraq,
kelma fiergħa sar id-dritt.
flus f'idejk u ħbieb madwarek,
'Alla biss minnek beghidt.

B'zewġt ixdieq ħadd ma kiel u xeba',
kif tagħmel int biex tiekol b'sebgħa?

Deheb isir kull ma tmiss, ja bin Mida,
għax f'kull ma tagħmel fittex biss il-qliħ;
ma tibzagħx li l-hobż li tiekol jinbidel
f'deh'b ukoll u bil-ġuħ traut minnufih?

Il-flus li ma jafux ihobbu int habbejt,
u 'l min habbek minn qalbu int hallejt.

Rqadt bil-gub u tghum illum fil-gid,
kif staghnejt anqas inti ma taf tghid.

Imweggah il-ghani li staghna bid-dnewwa,
imzeblah minn ftaqar ghax ried jimxj sewwa.

Sbieh huma l-flus u gheziez kienu minn dejjem,
bihom ninbigbu u ninxtraw bhal bhejjem.

Plus is-serq ma fihomx barka?
F'dil-hajja huma sejf u tarka.

Imweggah il-ghani kull fejn imur,
imqar fil-habs li kull tant izur.

Hafna jghidu li joboghduk, ja Mammon,
imma f'qalbhom ghamlulek l-isbah tron.

LIL WIEHED FIERAGH

T'hoobu t-tizjin, tmellis u dubhan fl-arja;
imzejjen ukoll il-hmar nbar l-Imnarja.

Habbejt il-frugha, fix-xejn jintemni ismek,
malli twarrab il-mewt minn nofsna 'l gismek.

IMHALLTIN

Regħba u kburiġa, frugħa u rtubiġa,
dawn imexxuna, mhux l-irguliġa.

Zaqqu mimliġa, ma jafx xinhu guħ:
'ahdem,' hu jghidlek, 'li taqla' mirbuh.

Temminx fil-bniedem jekk trid temmen f'Alla,
f'Alla biss is-sewwa li l-bniedem halla.

Kollox taf u f'kollox tifhem,
kull ma jahdmu l-moħħ, l-idejn;
haga biss ma tistagħx tifhem,
le ma taf kemm ma taf xejn.

Erba' ghadmiet bil-kemm mistura,
 xufftejn homor, xagh'r mibrum,
 libsa mqaççeta, daħka mqañzħa :
 dan kull m'għandħa xebba llum.

Qronfla fit-tieqa, ġawħra úd-dar mohbija,
 mixfet il-qronfla u l-ġawħra barra mormija.

Saret Malta bħal hanżir imsemmen
 lesta għal qatla, għalkemm ma tridx temmen.

Nimxu 'l quddiem u sejrn dejjem għall-aġħar ,
 ha nergħu lura biex inkunu aħjar.

Hott u ibni, raqqa' u sewwi,
 imma l-ewwel il-mohħ dewwi.

Inhallu d-dinja kif sibnieħa; iġħid il-għażżien.
 Mhux li kont; Imma aġħar thalliħa, kif ingħidlek jien.

Bħima iġħidulu min jaħrab minn nies;
 għajb dan lill-bhejjem jew ġieħ kbir bla qjies?

Qabel mewthom ifabħarx il-bnedmin,
 niftaħru aħna għax qisna mejtin.

Għakkisni Int Ġesù li taf il-ħniena,
 thallix il-ħziena jaħqrumi bil-ħjiena.

GHELUQ

'Ti hadd ma semmejt f'dawn il-vrus,
 jekk trid, huħhom għalik bla flus.

